

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

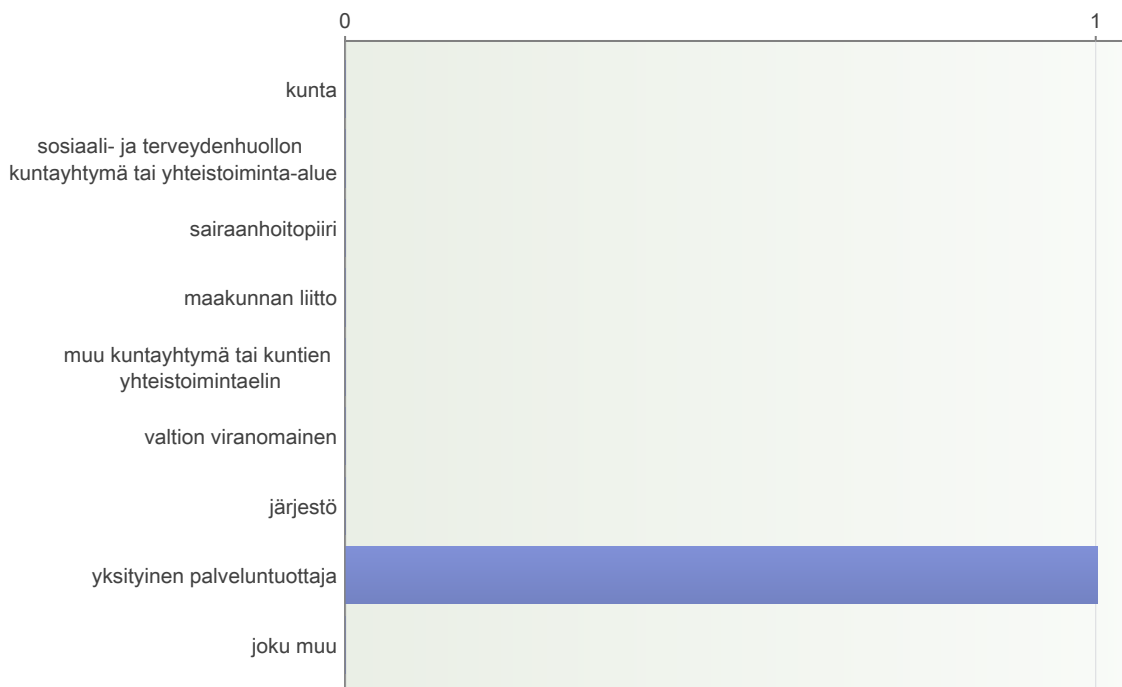
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Attendo Oy	Lauri Korkeaaja	lauri.korkeaaja@attendo.fi , 0440788282		

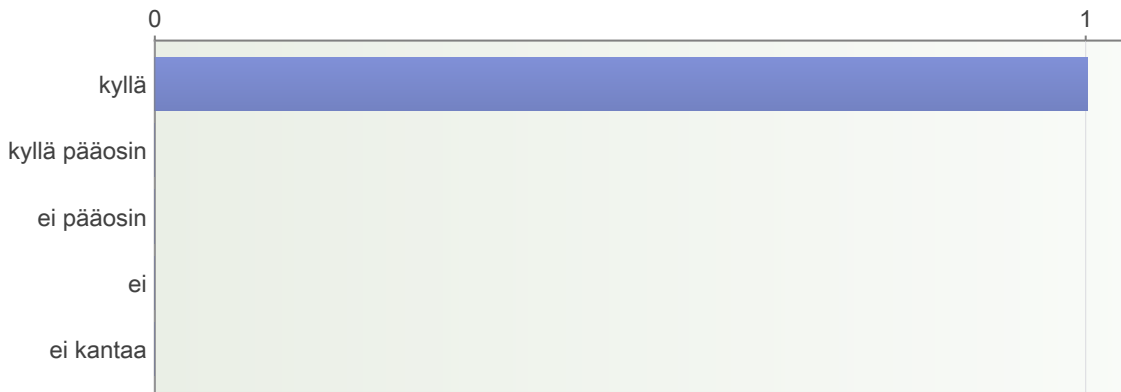
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Toimipaikkojen määrän lisääntyminen siellä, missä sosiaali- ja terveystilapalveluja tarvitaan eniten kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja. Kapitaatiomallinen rahoitus, jossa painotetaan ikää, sukupuolta, työllisyyttä, sosioekonomista asemaa ja sairaushistoriaa sote-keskuksissa, sekä erityisesti asiakassetelimali sosiaalipalveluissa takaa myös kustannuskehityksen hallinnan. Viime kädessä terveyserojen kaventamisessa omahoidon ja elämäntapojen merkitys on kaikkein suurin.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

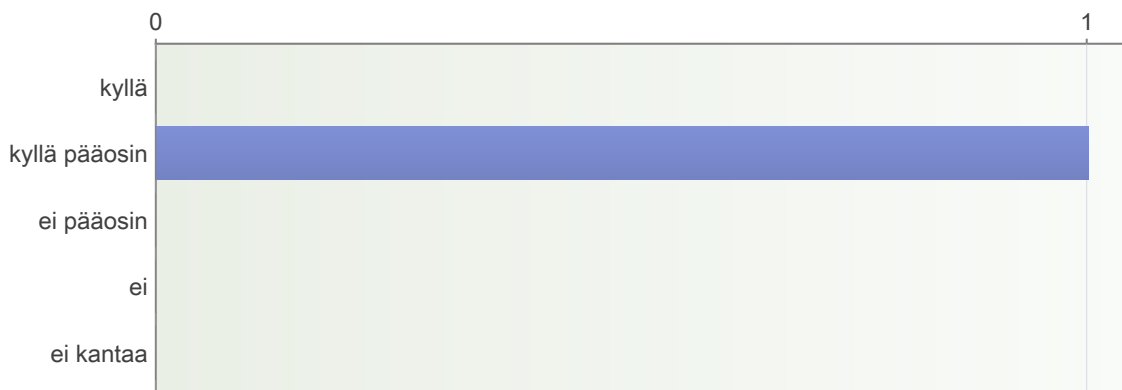
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tällä hetkellä julkisia sote-palveluja saa sieltä, missä niitä on päätetty tuotettavan. Uudet sote-keskukset syntyvät sinne missä on asiakaskysyntää ja siten lisää vaikutusmahdollisuuksia. Nykymallissa myös laadunhallinta jää valvonnan ja resurssien varaan. Jo mahdollisuus siihen, että asiakas voi vaihtaa palveluntuottajaa, kannustaa parempilaatuiseen hoitoon ja hoivaan.

7. 3.Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lainsäädäntö antaa puitteen asiakkaan mahdollisuuksille, miten tämä käytännössä tapahtuu riippuu siitä toimiiko maakunnan palveluneuvonta ja ohjaus lainsäädännön tarkoittamalla tavalla. Merkittävää on, että valinnanvapaus luo myös tuottajille oman intressin tuoda esille palvelusisältöjä. Kansalaisten mahdollisuuksiin valita sopiva palvelu vaikuttaa eniten se, tuleeko palveluihin riittävästi tarjontaa. Tässä keskeisessä asemassa on listaamismalli ja yksikkökokovaatimukset.

Niiden, jotka eivät valitse palveluntuottajaa, listaaminen maakunnan liikelaitoksen toimipisteeseen rajoittaa merkittävästi palveluntuotannon kasvua ja siten kansalaisten valinnan mahdollisuutta. Esimerkiksi Espoon Suvelaan, joka on sosioekonomisesti yksi Suomen haastavimpia ja tiheimmin asuttuja lähiöitä, tuskin tulee uutta sote-keskusta, jos passiiviset listataan maakunnan liikelaitoksen, eikä lähimmän palveluntuottajan asiakkaaksi alkuvaiheessa.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

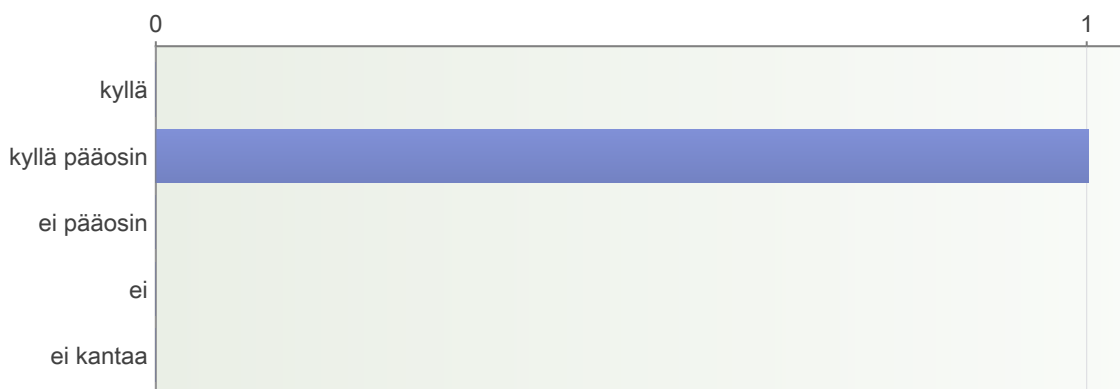
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laaja-alaisten palveluiden saatavuus ja yhteentoimivuus riippuu erityisesti siitä, kuinka hyvin tiedon integraatio onnistuu. Mikäli potilastietojärjestelmät ja yhteistyö organisaatorajojen yli toimii, onnistuu myös laaja-alaisten palveluiden yhteensovittaminen. Asiakassuunnitelmat ja palveluohjaus ovat tässä avainasemassa.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

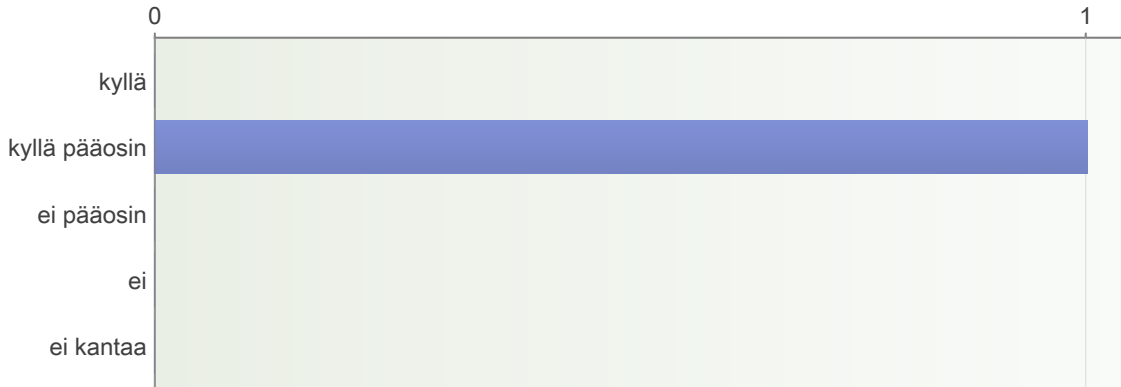
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan kannalta olennaisinta on riittävä ohjaus ja neuvonta. Tässäkin tiedon integraatio – tietojärjestelmien saumaton yhteentoimivuus – näyttelee tärkeää osaa. Integraatiota tunnutaan käyttävän keppihevosena yhden julkisen tuottajan malliin, ikään kuin palveluntuottajien keskinäinen kilpailu valinnanvapauden ympäristössä ei tuottaisi saatavuuden parantumisen kautta parempia hoitotuloksia.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesitys antaa maakunnalle kaikki tarvittavat valtuudet järjestää palvelut hyvin, mutta talouden näkökulmasta maakuntia tulisi voida palkita kustannusvaikuttavuudesta. Valtion rahoittaessa sote-palvelut riskinä on isännättömän rahan ongelma.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

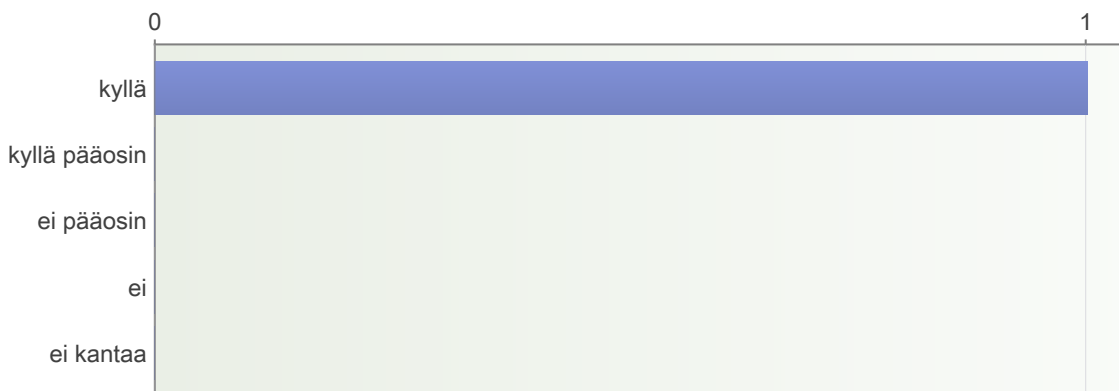
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli asiakasseteli otetaan soveliaissa palveluissa käyttöön, tuottajilla on tehokas kannuste kiinnittää huomiota palvelun hintaan ja laatuun, sanalla sanoen toiminnan tuottavuuteen. Asiakassetelien kannustinfunktion järkevä soveltaminen takaa palveluinnovaatioiden luomisen, jossa hankintalakiin perustuva kilpailutusmalli ei ole ollut toimiva. Valinnanvapausinstrumentit eivät kaikkialle sovi, mutta ne ovat potilaan ja veronmaksajan etu niissä palveluissa joihin ne sopivat. Näitä ovat vaikkapa asumispalvelut ja tietyt elektiiviset operaatiot.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

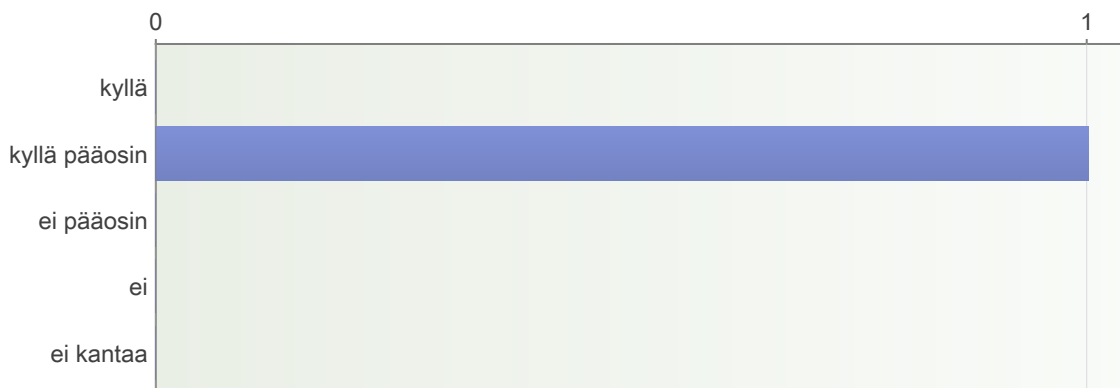
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lainsäädäntö antaa puitteet parhaiden käytäntöjen ja toimintamallien soveltamiseen siten, että säästötavoite on mahdollinen. Esimerkiksi julkisen palveluasumisen ja kotihoidon kustannus yksityisesti tuotettuna on ollut useita kymmeniä prosentteja edullisempi kuin julkisesti tuotettuna. Näiden palvelujen asiakasseteliin perustuva tuotanto antaa siis mahdollisuuden kustannussäästöön, mikäli kilpailuneutraaliteetista pidetään kiinni. Esimerkiksi kuuden suurimman kunnan ikäihmisten tehostetun palveluasumisen kustannus omana tuotantona on 167 € per vuorokausi ja ostopalveluna 125 € per vuorokausi (Lähde: Kuusikkokuntien julkaisusarja 6/2017), sivu 165. Tämä kuvaa hyvin niitä potentiaaleja, mitä asiakasseteli säästömielessä voi tuoda.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Täydellistä yhdenvertaisuutta on mahdoton saavuttaa, eikä se toteudu tälläkään hetkellä. Attendo on kuitenkin ostanut terveysasemia pienistä kunnista tilanteissa jossa kunta ei itse enää ole pystynyt ylläpitämään palvelutuotantoa tai se on kuntayhtymän toimesta lopetettu. Tämä kuvaa sitä, että alueellisen kattavuuden osalta palvelutuotantoa pystytään nykytilaan verrattuna paremmin ylläpitämään valinnanvapauden olosuhteissa.

Maakunnan suoran valinnan palvelujen tuotanto ei sinänsä turvaa yhdenvertaista saatavuutta, tälläkin hetkellä useissa syrjäisissä kunnissa julkisesta palveluntuotannosta vastaa yksityinen sektori. Olennaista on sote-keskuksen palveluvalikon joustavuus alueelliset erityispiirteet huomioiden ja sivutoimipisteiden sääntely. Mikäli syrjäisessä kunnassa on ainoastaan yksityisiä palveluntuottajia, tulee kunnan asukkaat listata näiden palveluntuottajien asiakkaaksi eikä esimerkiksi kymmenien kilometrien päässä sijaitsevaan maakunnan liikelaitoksen yksikköön.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

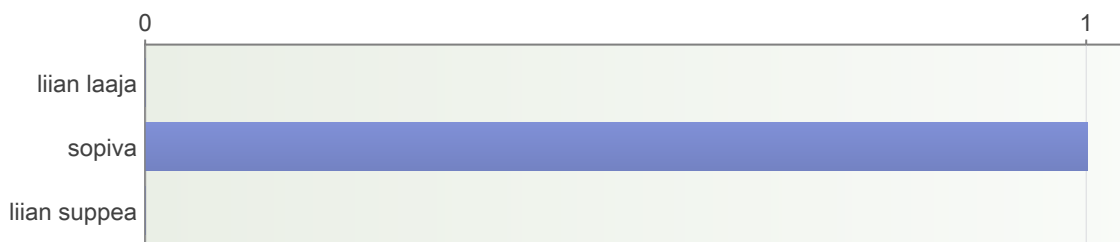
- Palveluvalikossa pitäisi pystyä huomioimaan alueelliset erityispiirteet. Pidämme positiivisena sitä, että sosiaalipalveluja on siirretty sote-keskusten palveluvalikoimasta velvoittavan asiakassetelin piiriin. Hyvä kuitenkin on, että sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus ovat sote-keskuksen palveluvalikoimassa.

Lakiesityksen 39 § mainitsee, että sosiaalihuollon ohjausta ja neuvontaa antavan henkilöstön on oltava palvelussuhteessa suoran valinnan palveluntuottajaan. Perusteluteksteistä saa sen käsityksen, että palvelussuhteen tulee olla päätoiminen yhdessä sote-keskuksessa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista. Pienemmän asiakaskunnan sote-keskuksessa sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta antavan henkilön kokoaikainen työllistyminen on kyseenalaista. Useampien pienten sote-keskusten tulee voida jakaa tämä resurssi. Työsuhteen ehtoja tärkeämpänä näemme sen, että annettu palvelu ja käytettävissä oleva asiantuntemus on mahdollisimman laadukasta. Tämä turvaa jälleen pienempien palveluntuottajien mahdollisuuksia perustaa sote-keskus.

Pidämme kyseenalaisena myös sitä, että lääketieteellisestä toiminnasta vastaavan lääkärin sekä yksityisen suunhoidon yksikön hammaslääketieteellisestä toiminnasta vastaavan hammaslääkärin työajan on oltava vähintään 30 tuntia viikossa. Tuntimäärän määrittämisen perusteena ei ole käytetty esimerkiksi sote-keskuksen kokoa tai asiakasmäärää

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon valinnanvapaus on lähtökohtaisesti myönteinen asia, mutta toteutustavassa on suuria ongelmia. Ongelma ei kuitenkaan ole palveluvalikoima sinänsä, vaan se, että julkinen käytettävissä oleva raha on vain puolet siitä, millä aikuisten suomalaisten suuta tällä hetkellä hoidetaan. Se ei riitä turvaamaan yhdenvertaisempaa palvelujen saatavuutta tai terveyserojen kaventamista, joita uudistuksella tavoitellaan.

Lakiluonnoksessa esitetään, että kiinteän korvauksen osuus olisi vähintään puolet suun terveydenhuoltoon osoitetuista varoista. Ratkaisu ei ole optimaalinen. Kiinteän korvauksen osuutta tulisi harkita madallettavan. Suun terveydenhuolto on kalliiden ja hyvin vaihtelevien toimenpiteiden ala. Vähällä rahalla on keskityttävä tulipalojen sammuttamiseen, eikä ennaltaehkäiseviin palveluihin pystytä panostamaan. On erityisen tärkeää huomata, että tämä laki koskettaisi kaikkia suun terveydenhuollon valinnanvapauspalveluntuottajia, niin julkisia kuin yksityisiäkin. Myös maakunnan suun terveydenhuollon yksiköiden tulisi tulla samalla korvaustasolla toimeen, jolloin myös niiden toiminta tällä mallilla on pakotettu heikkoon tulokseen.

Korjaava suun terveydenhuolto muodostaa kehittyneissä maissa 5-10 % kaikista julkisista terveydenhuollon menoista. Kustannuskasvun taittamiseen päästään siis vain suun terveydenhuoltoon ennakoivasti ja etupainotteisesti panostamalla. Lisähaasteen tuo se, että suun terveyden ongelmat kehittyvät usein huomaamatta, mutta aiheuttavat ja pahentavat vakavia kansansairauksia. Ennakointiin on siis panostettava. Kiinteän korvauksen piirissä tulisikin olla enintään 18 § 3 momentin kohdat 1-3.

Muut 18 § mukaiset suun terveydenhuollon palvelut tulisi korvata palveluntuottajille suoriteperusteisesti. Lakiesityksen vaikutusarvioinnissa on todettu, että ”Suoran valinnan palveluille on usein olemassa jossain määrin korvaavia vaihtoehtoja, kuten maakunnan liikelaitoksen palvelut tai lääkehoito, joiden kustannuksista suoran valinnan palveluntuottaja ei ole vastuussa” (s. 47). Huomion ei kuitenkaan tule katsoa koskevan suun terveydenhuoltoa yhtä lailla kuin sote-keskusten palveluja. Suun terveydenhuollossa ei ole vastaavaa kustannussiirron riskiä, sillä valtaosa suun terveydenhuollon toimenpiteistä tehdään perustason suun terveydenhuollossa.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

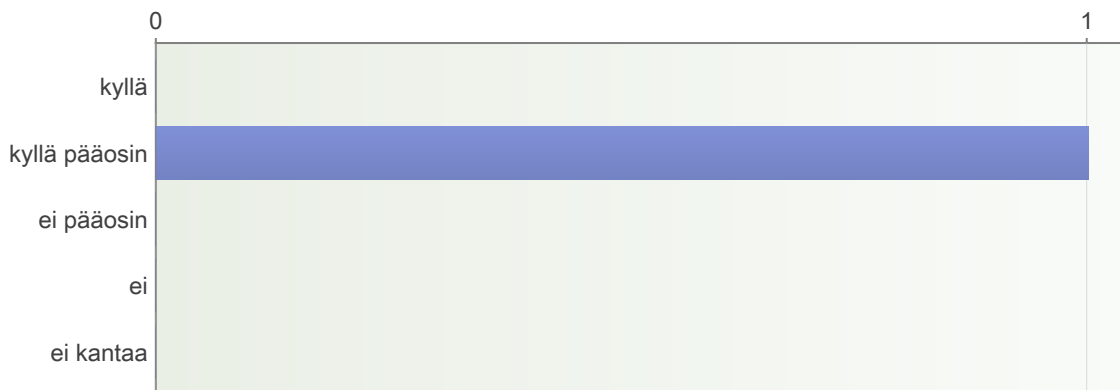

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- 18 § 3 momentin kohdan 5) kirjaus ”muut kuin hammaslääketieteen erikoisaloihin kuuluvat” ei ole selkeä, sillä kaikki hammaslääkärin työ on osa jotain erikoisalaa. Peruskoulutetulla hammaslääkärillä on siis aina osaamista useilta eri hammaslääketieteen erikoisaloilta. Usein osaaminen on hyvinkin laaja-alaista joltakin erikoisalalta, vaikka varsinaista tutkintoa erikoishammaslääketieteestä ei olisikaan. Tältä osin hammaslääkärin työ eroaa lääkäriin työstä.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Ei vastauksia.

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaalipalveluiden tarve on ehdotettu arvioitavaksi pääosin maakunnan tasolla. Tämä on oikea lähtökohta, sillä sosiaalipalvelut vaativat usein pitkälle menevää palveluiden suunnittelua ja koordinaatiota. Siltä osin, kun kyse on lyhytkestoisesta ja mahdollisesti kertaluonteisesta tuesta, tulee päätösvaltaa ulottaa myös perustason 18 §:n mukaisiin sote-keskuksiin, mikäli sote-keskuksilla on käytettävissä palveluiden vaatimaa osaamista.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suhtaudumme positiivisesti siihen, että lakiluonnos velvoittaa maakunnat myöntämään asiakassetelin 24 § 1 momentin mukaisiin palveluihin. On hyvä, että lakiluonnos mahdollistaa asiakassetelin käytön myös muissa kuin 1 momentin palveluissa.

Maakunnalle annetaan kuitenkin useita mahdollisuuksia kieltäytyä setelin antamisesta myös 1 momentissa lueteltuihin palveluihin tietyin ehdoin. Näihin ehtoihin vetoamista ja niiden suhdetta palvelutuotannon kokonaisvaltaisesti parhaaseen mahdolliseen toteutumiseen tulee valvoa ja ohjata kansallisella tasolla ja niihin tulee luoda selkeät kriteerit.

Kuntoutuspalvelujen osalta ei ole tarkoituksenmukaista rajata asiakassetelin velvoittavuutta yksinomaan terveydenhuoltolain lääkinälliseen kuntoutukseen liittyviin terveydenhuollon ammattihenkilöiden yksittäisiin vastaanottokäynteihin. Kaikki kuntoutuspalvelut, paitsi välittömästi erikoissairaanhoidon yhteydessä annettava kuntoutus, soveltuvat valinnanvapauden ja siten asiakassetelin piiriin. Emme näe myöskään perustetta sille, miksi kotisairaaloiminta ei voisi kuulua asiakassetelin piiriin kaikissa maakunnissa.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

38. Vapaamuotoiset huomiot.

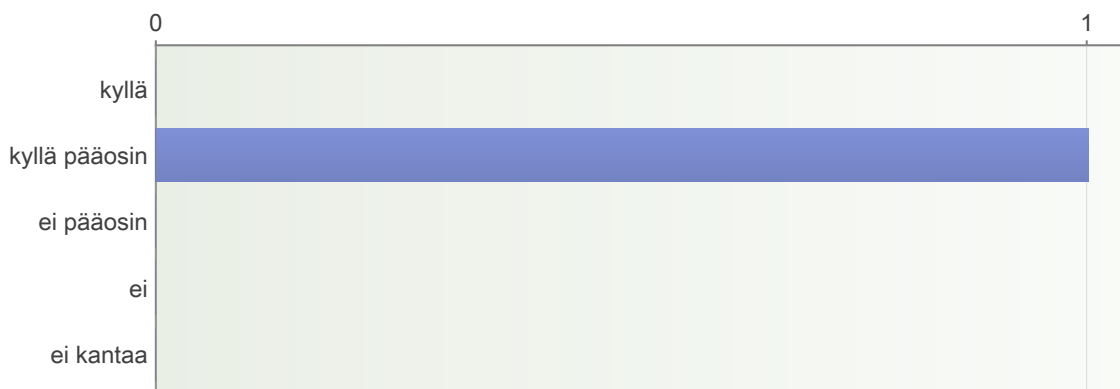
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitos turvaa riittävät palvelut joko tuottamalla ne itse tai huolehtimalla siitä, että ne tulevat tuotetuksi. Tälläkin hetkellä yksityinen tuottaa palvelut siellä, missä kunnat eivät sitä syystä tai toisesta pysty tekemään.

Maakunnan liikelaitoksen lähtöasema valinnanvapauteen on miltei kaikissa palveluissa hyvä, mutta myös sen tulee kyetä tarvittaessa sopeuttamaan toimintaansa, mikäli se ei kilpailuneutraalissa olosuhteessa kykene tuottamaan palveluja samalla kustannuksella kuin yksityinen.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Ei vastauksia.

42. Vapaamuotoiset huomiot.

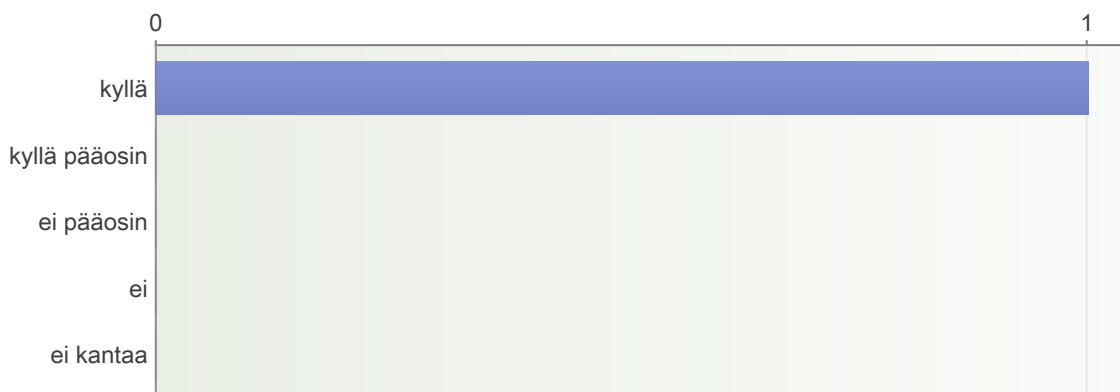
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelit myönnetään hoito- ja hoivasuunnitelman mukaisiin julkisella järjestämisvastuulla oleviin palveluihin. Hoito- ja hoivatarpeen määrittelyn tulee perustua hyväksytyihin ja julkisella ja yksityisellä sektorilla yhdenmukaisesti käytettäviin suosituksiin ja määräyksiin.

Asiakkaan tulee voida käyttää omia varojaan joustavasti palvelujen rahoittamiseen vähintään lisäpalvelujen oston muodossa.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

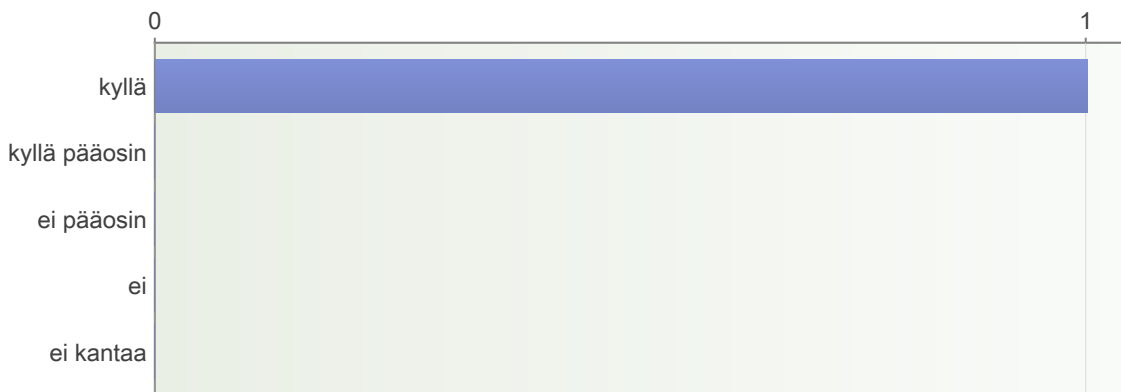
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Julkinen järjestämisvastuu ei sinällään muutu soteuudistuksen myötä, sillä vastuu siirtyy vain toiselta julkiselta toimijalta toiselle. Asiakasetelijärjestelmä tulee lisäämään palveluntuottajien määrää mikä helpottaa järjestämisvastuun toteutumista.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

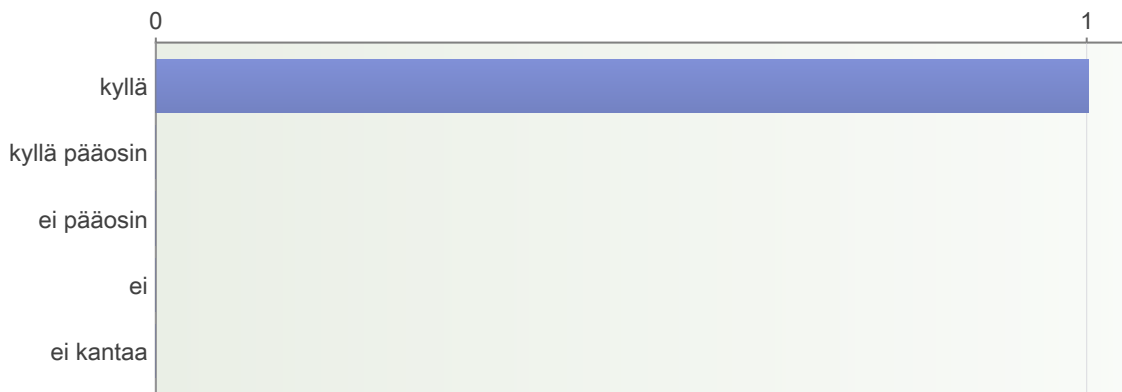
46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin piiriin kuuluvalla asiakkaalla budjettiin on sisällyttävä hänen suun terveydenhuoltonsa. Henkilökohtaisen budjetin piiriin kuuluvat ovat usein monisairaita, joista osalla on huomattavastikin vaativampaa hoidontarvetta kuin toisilla

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

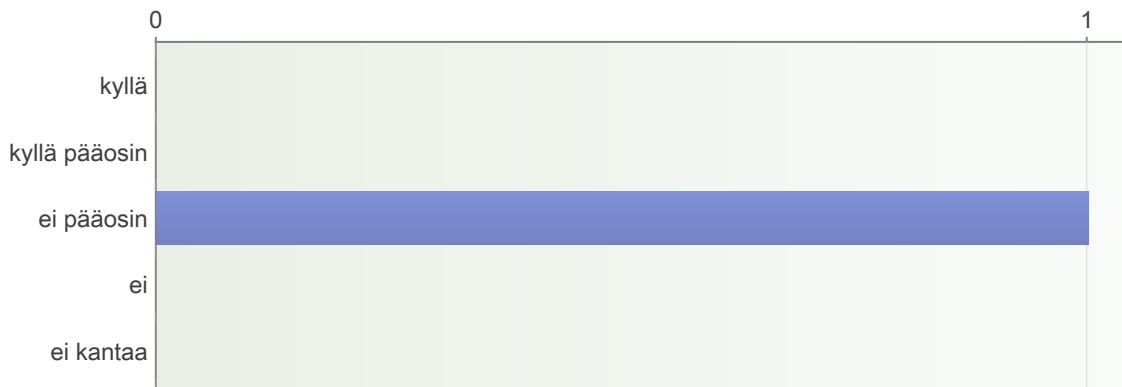
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suunnitelmat ja palvelutarpeen arviointi tapahtuvat nykyainsäädännön pohjalta, ja esimerkiksi vanhuspalvelulakia on uudistettu vastikään.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

50. Vapaamuotoiset huomiot.

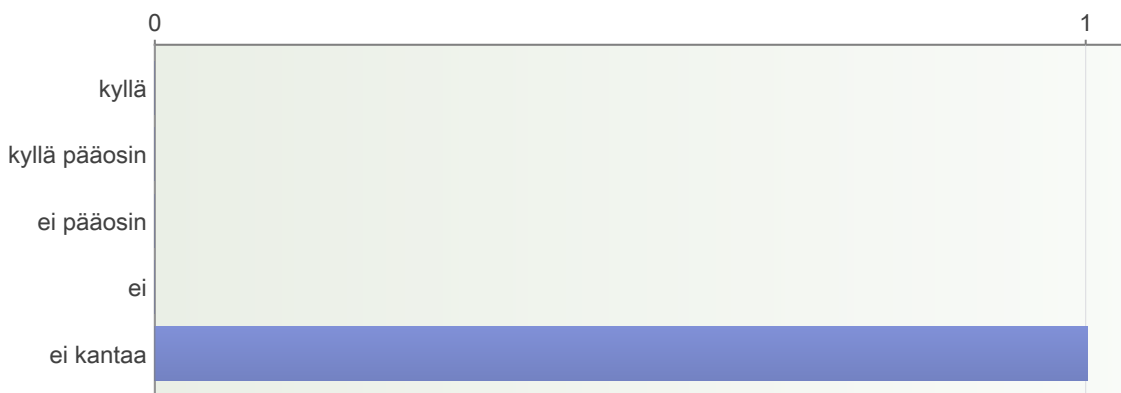
Vastaajien määrä: 1

- Ei ole tarkoituksenmukaista, että laissa asetetaan erityisiä ehtoja henkilöstön työsuhteisiin liittyen (39 §). Nämä ehdot eivät välttämättä takaa parasta käytettävissä olevaa hoitoa ja hoivaa. Ehdot tulee asettaa palvelun sisällölle.

Jos maakunta irtisanoo sopimuksen syystä tai toisesta (52 §), on huomioon otettava työlainsäädännön mukaiset palveluntuottajan henkilöstön irtisanomisajat, jotka voivat olla enintään kuuden kuukauden mittaisia. Maakunnan ei siis tule voida irtisanoa sopimusta tätä lyhyemmällä varoitusajalla.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli maakunta asettaa 42 § mukaisia ehtoja, niiden tulee olla kohtuullisia, tarkoituksenmukaisia ja yhdenvertaisesti julkisia ja yksityisiä kohtelevia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslakiesityksen tavoitteena on luoda asiakkaille monipuolisempia tapoja käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tarpeidensa kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Nyt esitetyt sopimusmenettelyt hallintopäätökseen perustuen ovat hallinnollisesti raskaita, eivätkä mahdollista sopimuskumppaneiden innovatiivista yhteistyötä parhaalla mahdollisella tavalla. Nyt esitettyjä säännöksiä tulee keventää ja joustavoittaa hallitusohjelmaan sisältyvän normienpurkutavoitteen mukaisesti.

Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyö on perustunut pitkään normaaliin sopimusmenettelyyn, ja siltä osin järjestely on osoittautunut hyvin toimivaksi ratkaisuksi sekä palveluiden järjestäjän, että tuottajan kannalta.

Lakiesityksen mukaan keskeisiä sopimukseen sisältyviä periaatteita annettaisiin maakunnan hallintopäätöksellä. Lakiesityksestä ei käy ilmi, miten maakunta varaisi kuulemismahdollisuuden päätöksen kohteena oleville palveluntuottajille ennen hallintopäätöksen tekemistä. Lakiesitystä tulee tarkentaa tältä osin.

Jos palvelun tuottajia koskevia sopimuksen osaksi tulevia kriteerejä asetetaan hallintopäätöksellä, kriteerien sisältö tulee kirjoittaa auki yksityiskohtaisesti, jotta kriteerit eivät myöhemmin johtaisi sopimuksia koskeviin riitoihin. Sopimusten sisällön tulee olla pääosin ja keskeisesti sopijaosapuolten keskenään sovittavissa, jotta maakunnan alueelle pystytään muodostamaan alueelliset tekijät huomioon ottavia palvelutuotantoa kehittäviä, ja innovaatiot mahdollistavia sopimuksia.

Hallintopäätöksin ennen sopimusten tekemistä kaikille palveluntuottajille asetetut kriteerit tulevat palveluntuottajakohtaista sopimusta tehtäessä osaksi normaalin sopimuksen ehtoja. Sopimusvapauden periaatteiden mukaisesti tulee sopijaosapuolille jättää vapautta päättää keskinäisen sopimuksen sisällöstä. Esimerkiksi irtisanomisaikojen osalta olisi voitava sopia toisin kuin mitä lakiesityksessä nyt todetaan. Palveluiden tuottamista koskevien sopimusten osalta tulee siis noudattaa kaikkia sopimusoikeuden keskeisiä periaatteita.

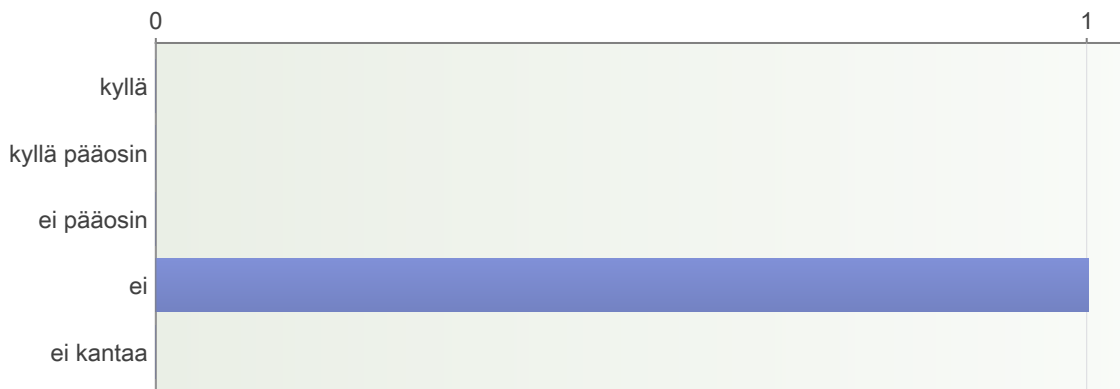
Osa maakunnan ulkopuoleltaan hankkimista palveluista tullaan hankkimaan hankintalain mukaisin ostopalvelumenettelyin. Tällä hetkellä tapahtuvat kilpailutukset ovat tältä osin pääosin ns. puitemenettelyitä, joissa tuottajiksi valitaan useampi tuottaja. Puitemenettelyn sisällä on mahdollisuus käyttää asiakastarpeita eräänä kriteerinä varsinkin palveluissa, joissa on syntynyt tiettyihin erikoispalveluihin keskittyvää palvelutarjontaa. Myös tämä mahdollisuus tulee ottaa huomioon eräänä valinnanvapauden toteuttamiskeinona.

Hyvinvointialan liiton näkemyksen mukaan lakiesityksen palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimuksien

solmimismenettelyistä tulee hankkia oikeusministeriön lausunto.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 53 §:n mukainen mahdollisuus suoran valinnan palvelujen alihankintaan on erittäin kannatettava. Tämä tukee pienempien palveluntuottajien mahdollisuutta palveluntuotantoon ja jopa kokonaisen sote-keskuksen perustamiseen yhteistyönä. Sote-keskuksella on silti mielekästä olla yksi vastuutaho lakiluonnoksen kirjauksen mukaisesti.

Lakiluonnoksen 56 §:ssä säädettäisiin maakunnan liikelaitoksen tuottamien suoran valinnan palvelujen kirjanpidollisesta eriyttämisestä. Lähtökohta on hyvä. Kirjanpidollista eriyttämistä selkeämpi ratkaisu kuitenkin olisi sote-keskuskohtainen liikelaitos. Tällöin toiminta olisi läpinäkyvämpää ja riskit maakunnan liikelaitoksen ja sen sote-keskusten rahojen tahalliseen ja tahattomaan sekaannukseen pienenisivät. Läpinäkyvyyden ja veronmaksajan oikeusturvan kannalta paras ratkaisu maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle olisi silti osakeyhtiömuoto, jolloin yksityinen ja julkinen tuottaja olisivat samassa lainsäädännöllisessä asemassa, ja esimerkiksi tilinpäätösten vertailu onnistuisi parhaiten.

Hyvinvointialan liitto kannattaa koko palveluntuottajakentän avoimuutta. Eräät lakiluonnoksen avoimuusvaatimukset eivät kuitenkaan tue tavoitettaan, vaan toimivat jopa sitä vastoin, tai vähintäänkin epätarkoituksenmukaisesti. Nämä selkeästi osoitetut kohdat tulee korjata huolella, jotta palveluntuottajaksi pääsylle ei synny sellaisia esteitä, joita lainsäätäjät ei ole tarkoittanut.

Lakiluonnoksen 57 §:ssä säädettäisiin yksityisen palveluntuottajan toiminnan kirjanpidollisesta eriyttämisestä. Pykälän tavoitteena on tukea suoran valinnan palvelujen ja työterveyshuollon rahoituksen tarkoituksenmukaista kohdentumista. Pykälän muotoilu ei täytä asetettua tavoitetta, koska vaadituista erillisistä tuloslaskelmista ei voi mitenkään päätellä, onko rahoitus kohdentunut tarkoituksenmukaisesti. Rahoituksen tarkoituksenmukainen kohdentuminen vaatii palveluntuottajien kanssa laadittua yhteistä ohjeistusta – ei lisäkirjanpitoa, josta ei ole kenellekään hyötyä.

Lakiluonnoksen vaatimus johtaa vain hallinnolliseen taakkaan. Lisäksi vaatimus on liikesalaisuusdirektiivin

hengen vastainen, kun palveluntuottajat joutuvat avaamaan liikesalaisuuksiaan julkisesti tarkempien kustannusrakenteiden muodossa. Mikäli rahoituksen määriä kuitenkin halutaan seurata, pitäisi pykälää tarkentaa niin, että suoran valinnan palvelujen julkinen rahoitus ja työterveyshuoltoa varten saatu rahoitus on eriytettävä vain koko konsernin tasolla, ja muita eriytettyjen tuloslaskelmien rivejä ei avata.

Lakiluonnoksen 58 §:ssä säädettäisiin palveluntuottajan velvollisuudesta tilinpäätös- ja verotustietojen antamiseen. Pykälä käytännössä estää kansainvälisten yritysten osana toimivien palveluntuottajien toiminnan, mikäli jokaisesta ulkomaisesta konserniyrityksestä tulisi raportoida 3. momentissa vaaditut tiedot. Konsernissa voi olla kymmeniä tai jopa satoja yrityksiä, joilla ei ole liiketoiminnallista yhteyttä Suomessa toimivaan palveluntuottajaan. Suomalaisen palveluntuottajan mahdollisuudet saada kaikki vaaditut maakohtaiset tiedot jokaisesta konserniyrityksestä ovat monissa paikoin olemattomat, jolloin palveluntuottaja ei voi täyttää sille asetettuja vaatimuksia. Suomalainen lainsäädäntö ei voi yksipuolisesti velvoittaa ulkomaisia yrityksiä liikesalaisuuden alaisten tietojen luovutukseen vain sillä perusteella, että niillä on suomalaisen palveluntuottajan kanssa sama emoyritys.

58 §:n ongelmallisuus nostettiin esille myös sote-asiantuntijaryhmän lausunnossa 3.10.2017: "Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään velvoitetta sote-palveluja tarjoavien yritysten toiminnallisten ja verotietojen julkistamiseen. Tältä osin ehdotetut säännökset ovat ristiriidassa Euroopan unionin yritysten liikesalaisuuksia koskevan uuden lainsäädännön kanssa." On myös huomattava, että ehdotettu malli tuottaa erittäin sekavan raportin, jota on mahdotonta tulkita ilman asiantuntija-apua yrityksen sisältä. Lisäksi hallinnollinen taakka on erityisesti kansainvälisten ja keskisuurten yritysten kohdalla merkittävä. Lakiluonnoksessa esitetty raportointimalli on järjetön, ja vie pohjan pois kansainvälisiltä investoinneilta suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Lisäksi se on EU-lainsäädännön näkökulmasta protektionistinen.

Talous-, hallinto- ja verotustietojen avoimuus on kuitenkin tärkeä tavoite, minkä takia Hyvinvointialan liitto esittää seuraavat muutokset, joilla 58 §:n mukaisesta raportoinnista saataisiin avoimempi ja juridisesti kestävämpi. EU-direktiivin 2016/881/EU mukainen maakohtainen raportointi on jo voimassa joka tapauksessa yli 750 M€:n liikevaihdon yrityksiltä. Tämä lainsäädäntö on implementoitu EU-valtioihin, jolloin raportoinnilla on juridinen tuki. Lähes vastaavan sisältöistä lainsäädäntöä on turha tehdä kahteen kertaan. Näin ollen 58 §:n 3 ja 4 mom. tulisi poistaa ja 58 §:n 1 mom. d) kohtaa tulisi tarkentaa koskemaan vain yritysryhmän toimintoja Suomessa.

Siltä osin, kun EU:n maakohtainen raportointi ei kata lakiluonnoksessa esitettyjä sisältöjä (lainojen korkokulut ja -tuotot sekä aineettomien oikeuksien korvaukset), voitaisiin ne raportoida rajat ylittävänä yhteenvetona. Tällainen raportti olisi käytännöllisempi kuin lakiluonnoksessa esitetty malli, koska rajat ylittävästä raportista näkisi suoraan esimerkiksi sen, hyödynnetäänkö eri maiden verojärjestelmien eroja sisäisillä lainoilla. Lukuisien konserniyritysten raporteista tällaista olisi vaikea päätellä. Tämä yhteenveto voisi koskea vastaavaa yritysten kokoluokkaa kuin lakiluonnoksessa eli yli 40 M€ liikevaihdon yrityksiä.

58 § koskee lakiluonnoksessa ainoastaan yksityisiä palveluntuottajia. Suurin osa palvelutuotannosta, eli maakunnan oma tuotanto jäisi edelleen pimentoon. Moni asia pykälässä on myös julkiselle palveluntuottajalle relevantti, esimerkiksi asiakkaiden palautteen ja kehitysehdotusten huomioiminen on syytä saada esille.

Lisäksi 58 §:n 1. ja 2. momentin vaatimukset muodostavat erittäin suuren hallinnollisen taakan. Esimerkiksi arvopaperimarkkinalain 7 luvun 7 §:ssä tarkoitettu selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sekä kirjanpitolain 3a luvun 2 §:ssä tarkoitettu selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista ovat tarkoitettu suurimmille yrityksille. Kirjanpitolain mukaisia pienyrityksiä hieman suuremmille yrityksille em. selvitykset ovat erittäin raskaita toteuttaa.

59 §:ssä (ja 71 §:ssä) säädettäisiin muun muassa valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen kustannustietojen toimittamisesta maakunnalle ja maakunnan liikelaitokselle, joka on suurin tuottaja ja muiden

tuottajien kilpailija. Yleisperustelussa todetaan, että kustannukset ja kustannusrakenne on avattava asiakkaan tasolla, mikä täyttää paraikaa implementoitavan liikesalaisuusdirektiivin liikesalaisuuden määritelmän. Mikäli lakiluonnos etenisi tässä muodossaan, olisi valmisteilla kaksi keskenään ristiriitaista lainsäädäntöä, joista toinen luo turvaa liikesalaisuuksille ja toinen vaatii osaa palveluntuottajista avaamaan keskeisimmät liikesalaisuudet yksipuolisesti suurimmalle kilpailijalleen.

Kustannustietojen raportointi ole myöskään millään tasolla tarkoituksenmukaista. Toimijoiden vertailu kustannustietojen pohjalta ei olisi mielekäästä, sillä kustannukset jyvitetään eri toimenpiteille eri tavoin. Kustannusten seuraaminen ei myöskään ole oikea väline maakunnalle kustannusten hallintaan. Maakunta hallitsee kustannuksia asettamalla palveluntuottajille maksettavat korvaukset niin alas, että heikoimmille toimijoille tulee merkittävä paine suorituksen parantamiseen. Mikäli kustannuksia halutaan jostain syystä maakunnan toimesta seurata, tulisi tarkastelutaso olla hyvin korkea, etteivät liikesalaisuudet vaarannu.

60 §:ssä asetetaan palveluntuottajalle vastuu muun muassa hoitokomplikaatioiden ja vastaavien kustannuksista. Osa komplikaatioista voi syntyä, vaikka potilasta hoidettaisiin parhaan tiedon ja osaamisen mukaan. Potilasvakuutus ei kata kaikkia komplikaatioita, joten olisi kohtuutonta, että palveluntuottaja joutuisi kantamaan riskin erittäin merkittävästä kustannuksesta, jota ei voitaisi välttää. Tämä on mahdoton yhtälö erityisesti pienemmille palveluntuottajille.

Kaikkein vaativimmat palvelut jäävät lausunnon kohteena olevan lakiesityksen mukaan maakunnan, eli julkisen palveluntuottajan tuotettaviksi. Verorahoitteinen järjestelmämme vakuuttaa jokaisen suomalaisen sen varalta, että hän nämä palvelut tarvittaessa saa. Komplikaation ollessa tilanne, jota ei olisi voitu välttää, tämän julkisen verorahoitteisen järjestelmän on turvattava kustannukset siltä osin, kun ne eivät ole korvattavia potilasvakuutuksen piiristä.

Lienee myös selvää, että maakunnan liikelaitoksen se nimenomainen palveluyksikkö, jonka toimenpiteen yhteydessä komplikaatio on aiheutunut, ei itse vastaisi 60 § tarkoittamalla tavalla komplikaation korjaamisen kustannuksista, vaan se kuitenkin saisi lähettää asiakkaan siihen samaan verorahoitteiseen vaativaan erikoissairaanhoidon, johon yksityinen ei. Mikäli pykälän muotoilua ei poisteta, yksityiskohtaisia perusteluja tulisi vähintäänkin tarkentaa siten, että palveluntuottajalla tarkoitetaan julkisen tuottajan osalta esimerkiksi yksittäistä sote-keskusta, eikä koko maakunnan liikelaitoksen kokonaisuutta.

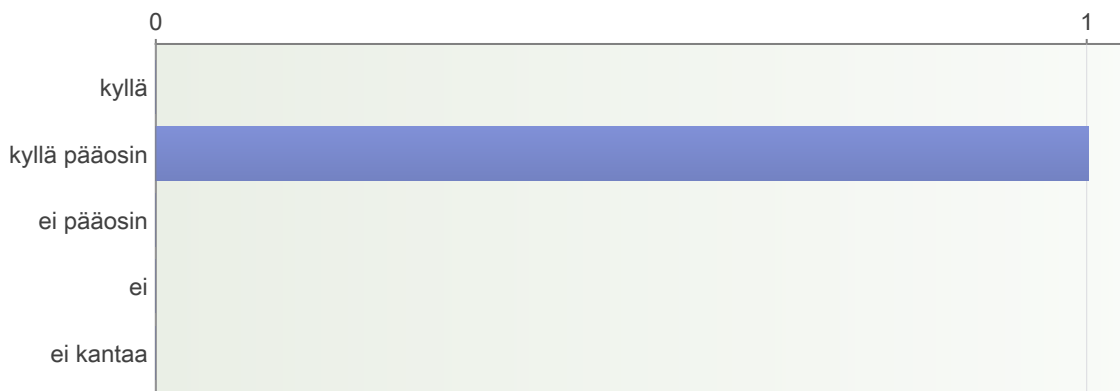
61 §:n mukainen markkinaperusteinen hinnoittelu maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja palvelukeskuksen palvelujen välillä on erittäin kannatettava tavoite, joka tukee kilpailuneutraaliteettia ja veronmaksajan oikeusturvaa. Tavoite voi kuitenkin jäädä täyttymättä, mikäli seurantaa lainsäädännön noudattamisesta ei ole. Tämän takia pykälään tulisi lisätä mainittuja tahoja koskeva vaatimus siirtohintadokumentaation tuottamisesta ja ylläpidosta. Näin palvelujen markkinaehtoisuutta voitaisiin seurata. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on todennut vakavia puutteita kuntien kyvyssä hinnoitella palvelunsa, sillä ne eivät osaa ottaa huomioon kaikkia niitä kustannuksia, jotka tulisi sisällyttää markkinaperusteiseen hintaan. Viraston mahdollisuudet puuttua asiaan ovat rajalliset. Sen kapasiteettia asian valvonnassa tulee nostaa.

62 §:n kirjaus kilpailun tasapuolisuuden turvaamisesta julkisen ja yksityisen toiminnan välillä on erinomainen. Valvonnan tulee kattaa laajasti kaikki toimijat. Huomattava on, että tällä hetkellä kilpailulain noudattamatta jättäminen ei aiheuta sanktioita julkiselle toimijalle, mutta yksityiselle toimijalle kyllä. Kilpailulakia on muutettava tältä osin. Valvonnan ja puuttumisen takaamiseksi kilpailu- ja kuluttajavirastoon tulisi perustaa yksikkö sote-palvelutuotannon kilpailuneutraaliteetin valvontaan. Nykyisellään virastolla ei ole riittävästi resursseja valvoa pykälän toteutumista, mikä uhkaa vesittää sen koko tarkoituksen.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lähtökohtaisesti on hyvä, että lakiesitysluonnos pyrkii ottamaan huomioon sekä kansalliset että asiakaskohtaiset tarvetekijät kiinteän korvauksen määräytymisessä. Tarvetekijöiden vaikutuksesta on kuitenkin vaikea sanoa, koska käytännön toteuttaminen jää vielä avoimeksi. Positiivista on, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitos valmistelee tarvetekijöille painokertoimet, ja että asiaa voidaan tarkentaa valtioneuvoston asetuksella.

Sote-keskusten aloittaessa kahden vuoden ajan kaikki asiakkaat ovat lähtökohtaisesti listattuina maakunnan liikelaitoksen sote-keskukseen (88 §). Pois vaihtajien ja julkiseen sote-keskukseen jäävien kiinteä korvaussumma on kuitenkin sama. Nykyisten terveyskeskusulkoistusten kokemuksella voi kuitenkin odottaa, että vaihtajat ovat aktiivisempia palvelujen käyttäjiä kuin ei-vaihtajat. Myös käynnissä olevien valinnanvapauskokeilujen (palvelusetelikokeilut) kokemus kertoo, että listautujia on vaikea saada, elleivät he ole oikeissa myös käyttäjä palveluja.

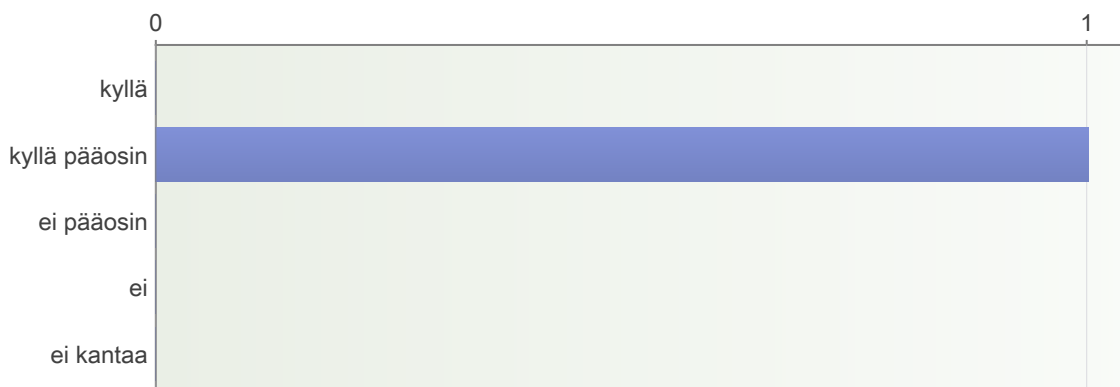
Kun koko kiinteän korvauksen ajatus perustuu yhdeltä osin siihen, että jokainen listautunut ei käytä palveluja yhtä paljon, vaan palveluntuottaja saa pitää myös ei-käyttäjien, tai vähemmän palveluja käyttävien korvauksen, aiheuttaa tilanne perusteettoman kilpailuedun maakunnan liikelaitosten sote-keskuksille.

Terveyskeskusulkoistuksissa tilanne on jo ratkaistu onnistuneesti siten, että vaihtajista maksettava korvaussumma on noin 1,5 -kertainen muihin nähden.

Kohta tulee kirjata lakiluonnokseen samoin kuin se oli keväällä lausuntokierroksella olleessa lakiesityksessä: asiakkaat tulee heti sote-keskusten aloittaessa listata maantieteellisesti parhaan saavutettavuuden mukaiselle palveluntuottajalle.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kannustin- ja suoriteperusteisissa korvauksissa kriteerien ja ehtojen tulee olla täysin selkeät ja kohdella kaikkia tuottajia samalla tavoin. Lakiluonnos jättää sisällön täysin maakuntien harkintaan, minkä vuoksi todellisia syntyviä tilanteita on vielä vaikea arvioida.

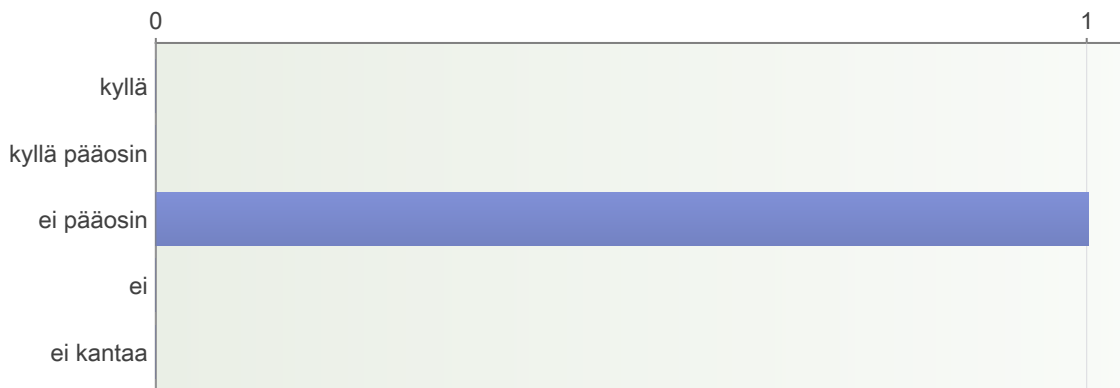
Maakunnan on järjestäjänä tunnettava omistamansa palvelutuotannon kustannukset aidosti ja vertailukelpoisesti, jotta se pystyy määrittelemään kaikkien valinnanvapausjärjestelmässä mukana olevien palveluntuottajien korvaukset oikealle tasolle. Koska maakunnan on siis ensisijaista tuntea oman palvelutuotantonsa kustannukset, on tarpeetonta ja liiketoiminnan perusteita murentavaa vaatia 59 § ja 71 § mukaisesti yksityistä palveluntuottajaa avaamaan kustannusrakenteensa maakunnan liikelaitokselle, jonka palvelutuotanto kilpailee valinnanvapausmarkkinalla yhdessä yksityisten palveluntuottajien kanssa. Korvaustaso nimenomaan ei määräydy halvimman markkinahinnan mukaan, sillä maakunnan liikelaitoksen on myös itse aidosti pärjättävä samalla korvaussummalla ilman, että omistaja tukee sitä kilpailua väärin tavalla.

Mikäli kustannusrakennetta koskevien tietojen toimittaminen kuitenkin katsottaisiin välttämättömäksi, tiedot tulisi toimittaa järjestäjä-maakunnalle, jolla ei tule olla valtuuksia toimittaa niitä eteenpäin omistamalleen palveluja tuottavalle liikelaitokselle, joka kilpailee yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Kuten aiemmin todettu, suun terveydenhuollon korvausmalli on ongelmallinen.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityisten ja julkisten palveluntuottajien yhdenvertainen toimintaympäristö on valinnanvapauden ja monituottajuuden keskeinen toimintaedellytys, mikä tukee kaikkien sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamista.

Lakiesitysluonnos pyrkii kohti tasapuolisia toimintaedellytyksiä, mikä on positiivista. Kaikilla sote-keskuksilla on lähtökohtaisesti samat tehtävät (18 §) ja korvauserusteet (luku 10), ja pyrkimystä on yhdenmukaisiin ja tasapuolisiin ehtoihin ja velvoitteisiin (42 §, 44 §). Lisäksi liikelaitoksen sote-keskusten tulee olla muusta maakunnan toiminnasta kirjanpidollisesti eriytettyjä (56 §), ja ne voidaan yhtiöittää (16 §). Erittäin hyvä on myös kirjaus kilpailun tasapuolisuuden turvaamisesta julkisen ja yksityisen toiminnan välillä (62 §).

Keskeistä on, että korvausmalli ja -määrä ovat samat kaikille tuottajille. Korvaustaso voi olla tasapuolinen ja oikea vain, jos sekä yksityinen että julkinen sote-keskus tulevat vain tällä summalla aidosti toimeen. Yhdenvertaisten toimintaedellytysten jyrkkä ehto on, että maakunnan omistamat sote-keskukset eivät saa kilpailua vääristävää etua omistajaltaan. Tällaiseksi eduksi on luettava paitsi verotukselliset edut, myös esimerkiksi tukipalvelujen saaminen veloitusetta.

Ongelmia yhdenvertaisten toimintaedellytysten turvaamisessa kuitenkin on. 16 § perustelutekstin viimeinen lause "Maakunnan liikelaitos voisi myös käyttää samaa henkilöstöä suoran valinnan palvelujen ja muiden palvelujensa tuottamiseen" antaa suoraan merkittävän kilpailuedun maakunnan omalle palveluntuotannolle. Käytännössä maakunnan kilpailutilanteessa toimivilla omilla palveluntuottajilla on käytössään maakunnan kokoinen henkilöstöresurssi, jota se voi siirrellä haluamallaan tavalla valinnanvapauspalvelutuotantonsa ja ei-valinnanvapauspalvelutuotantonsa välillä. Kellään yksityisellä toimijalla ei ole samanlaista mahdollisuutta. Kirjaus tulee poistaa.

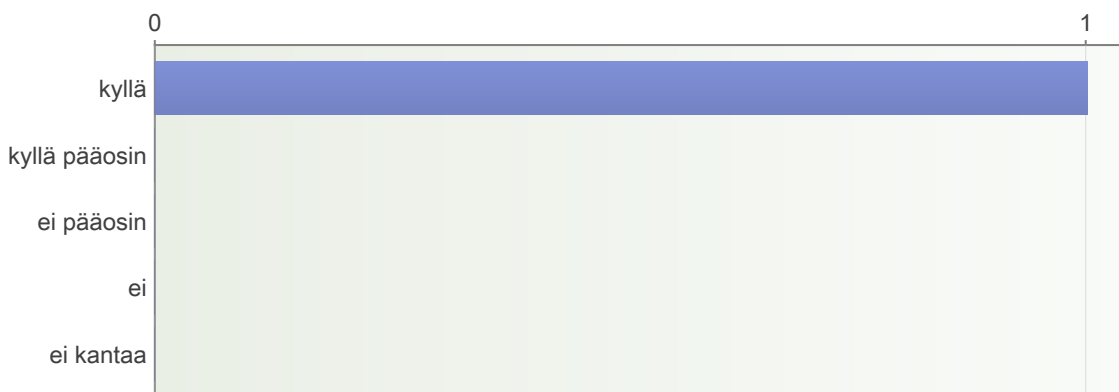
56 § mukainen kirjanpidollisen eriyttämisen vaatimus on erittäin kannatettava. Näkemyksemme mukaan parempi ratkaisu kuitenkin olisi erottaa pääliikelaitoksesta erillisiksi liikelaitoksiksi ne maakunnan oman palvelutuotannon osat, jotka kilpailevat valinnanvapausmarkkinoilla. Pykälän 58 mukaisten vaatimusten tulisi koskea myös maakunnan sote-keskuksia (ks. vastauksemme kysymykseen 15), ja 59 § ja 71 § mukainen

kustannustietojen antamisvelvoite kilpailijalle (maakunnan liikelaitos) tulee yksityisiltä poistaa (ks. vastauksemme kysymykseen 16b.) Lisäksi 62 § toteutumisen valvontaan tulee myöntää Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehtävän toteuttamiseksi vaaditut resurssit.

Lakiluonnoksen loppuun kirjatut tuloverolain muutokset ovat oikeudenmukainen ja kannatettava ratkaisu. Maakuntien liikelaitoksille ei kuitenkaan voi sallia myöskään kiinteistöveroon, varainsiirtoveroon, arvonlisäveroon tai konkurssisuojaan liittyviä erivapauksia. Tätä edellyttävät julkisten varojen tehokkaan käytön vaatimuksen lisäksi niin edellä mainittu EU:n valtioneukisääntely kuin kansallisen kilpailulain 4a luvun säännökset, jotka turvaavat tasavertaisia kilpailunedellytyksiä yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan välillä.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitoksella on 16 § mukaan velvollisuus tuottaa perustason ja suunhoidon palvelut sote-keskuksissa maakunnan asukkaille. Pykälän 21 mukaan maakunnan liikelaitoksen tulee tuottaa muut kuin 18 §:ssä mainitut palvelut. Näin ollen henkilöllä on lakisääteinen oikeus saada maakuntien järjestämistä vastuulle siirtyvät palvelut joko maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselta tai maakunnan liikelaitokselta.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ongelmallisinta on, että mikäli kunnassa on vain yksi yksityinen sote-keskus, listattaisiin ne asiakkaat, jotka eivät käytä valintaoikeutta, lähimmälle maakunnan liikelaitoksen yksikölle. Tämä voisi tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Ristijärven terveyskeskuksen vieressä asuva henkilö listattaisiin kymmenien kilometrien päähän naapurikuntaan, ja sote-keskuksen ylläpito tulisi palveluntuottajalle mahdottomaksi.

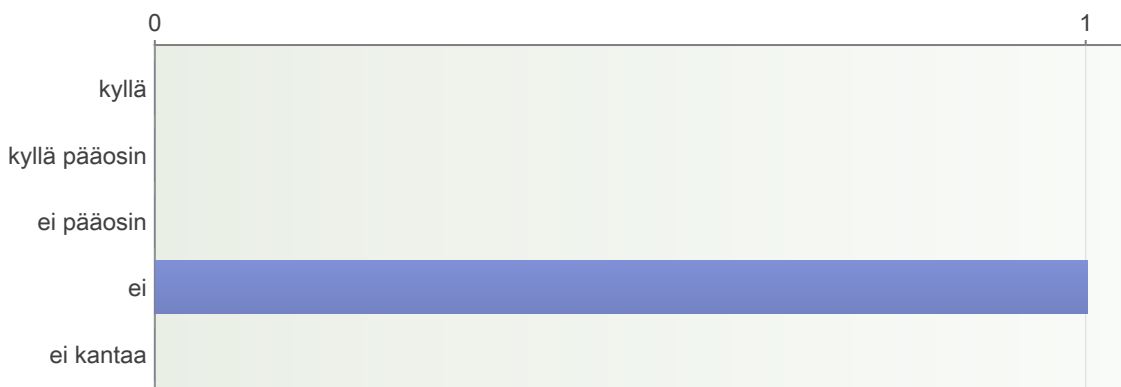
Pykälän muotoilun pitäisi olla seuraava:

Jos maakunnan asukas ei ole valinnut sosiaali- ja terveyskeskusta ennen 1 päivää tammikuuta 2021, asiakas saa vuoden 2021 ja 2022 aikana suoran valinnan palvelut asuinmaakuntansa liikelaitokseen kuuluvasta sosiaali- ja terveyskeskuksesta. Mikäli kunnassa ei ole maakunnan liikelaitoksen yksikköä, listataan asukas kunnan alueella toimivan LÄHIMMÄN sote-keskuksen asiakkaaksi. Asiakas voi kuitenkin vuoden 2021 ja 2022 aikana vaihtaa sosiaali- ja terveyskeskusta 20 §:n 4 momentissa tarkoitettua määräajasta riippumatta

Aikaa lain suunnitellusta vahvistamisesta (06/2018) sote-keskusten aloittamiseen on kolme ja puoli vuotta. Valmisteluun on siis maakunnissa enemmän kuin riittävästi aikaa.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

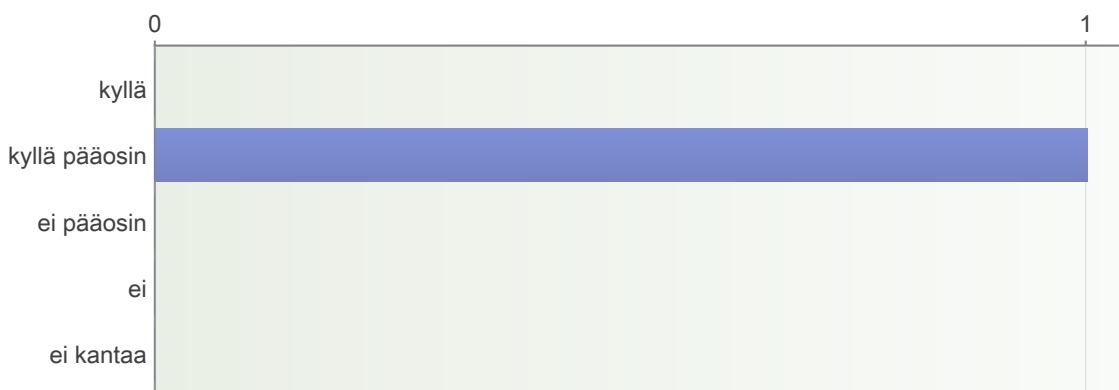
Vastaajien määrä: 1

- Julkisten suun terveydenhuollon palvelujen saatavuus ei ole turvattu nykytilanteessakaan. Julkiset resurssit eivät ole riittävät turvaamaan suun terveydenhuollon saatavuutta. Puolet aikuisten suun terveydenhuollon palveluista maksetaan yksityisin varoin. Tämä tilanne jatkuu esitysten mukaisesti ainakin ennen kuin suun terveydenhuollon valinnanvapaus alkaa 2022. Siihen asti jo realisoituneena riskinä on, että odottaessaan valinnanvapauden alkamista asiakkaat eivät käytä suun terveydenhuollon palveluita lainkaan, ja tänä aikana suomalaisten suun terveyden korjausvelkaa kertyy entisestään.
Tilannetta voidaan parantaa korottamalla suun terveydenhuollon sairausvakuutuskorvauksia ennen vuotta 2022 vähintään vuoden 2014 tasolle. Tämä tarkoittaisi noin 70 miljoonan euron lisäystä vuoden 2017 tasosta. Lakiesitysluonnoksen mukainen suun terveydenhuollon valinnanvapausratkaisu ei turvaa palvelujen saatavuutta myöskään siirtymäajan jälkeen. Kun käytössä tulevat olemaan vain nykyiset julkiset suun terveydenhuoltoon käytettävät varat, korvaustaso tulee olemaan liian matala. Lisäksi korvausmalli, jonka mukaan pykälässä 18 ehdotetut palvelut kuuluisivat kaikki vähintään 50% kiinteän korvauksen piiriin, ei vastaa suun terveydenhuollon merkittävään tarpeeseen painottaen ennaltaehkäisyä. Korvaustason mataluus ja korvausmallin painotus eivät myöskään kannusta parhaisiin mahdollisiin hoitoihin. (Avaamme tätä problematiikkaa laajasti enemmän vastauksessamme kysymykseen 9c.)

Nämä tekijät eivät kannusta yksityisiä suun terveydenhuollon palveluntuottajia mukaan valinnanvapausjärjestelmään. Kela-korvausten lakatessa tämä heikentäisi saatavuutta jopa nykyisestä.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lähtökohtaisesti valinnanvapauslaki on yksityisen sektorin näkökulmasta kannatettava. Lausunnon kohteena oleva lakiesitysluonnos antaa hyvän pohjan suomalaisen valinnanvapausmallin jatkokehittämiselle. Valinnanvapauden käytännön toimivuus määritellään kuitenkin pitkälti maakunnissa, sillä ehdotettu lainsäädäntö on pitkälti puitelainsäädäntöä.

Kaikille yksityisille palveluntuottajille merkityksellistä on toiminnan kannattavuus. Asiakastyytyväisyys ratkaisee aina. Sen lisäksi lain puiteissa säädettävät hyvät toimintaedellytykset perustuvat kolmeen asiaan: 1) korvaustaso on riittävä, 2) toimijaksi pääsyn ehdot eivät muodostu kohtuuttomiksi, ja 3) kilpailutilanteen toimintaympäristö on kaikille toimijoille tasapuolinen.

1) Korvauksen maksamisen käytännöt ovat julkisille ja yksityisille toimijoille lain mukaan samat, mikä on positiivista. Viime kädessä kyse on siitä, että korvaus on riittävä palvelujen laadukkaan tuottamisen mahdollistamiseksi. Tätä varten maakunnan on tunnettava oman tuotantonsa aidot kustannukset ilman subventio- ja muita kilpailuetuja. Myös maakunnan omien valinnanvapauspalveluntuottajien on tultava aidosti toimeen tällä korvaussummalla, ja vain sillä. Saman logiikan on toimittava myös asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palveluissa.

2) Toimijaksi pääsyn ehdoissa on lakiesitysluonnoksessa joitakin ongelmia liittyen ehtoihin ja sopimusmenettelyyn, sekä tietoihin, joita yksityisiltä palveluntuottajilta vaaditaan luovutettaviksi. Näitä avaamme yksityiskohtaisemmin vastauksessamme kysymyksiin numero 14a, 14b, 14c ja 15.

3) Hyvinvointialan liitto panee positiivisesti merkille, että lakiesitysluonnoksessa on pyritty kohti tasapuolisempaa kilpailuympäristöä, vaikka yhtiöittämisvelvoitetta maakunnan kilpaillulla markkinalla toimivalle tuotannolle ei tulekaan. Toimintaympäristön tasapuolisuuteen on pyritty sallimalla maakuntien tuotannon yhtiöittäminen, vaatimalla suoran valinnan palvelutuotannon kirjanpidollinen eriyttämistä muusta liikelaitoksen toiminnasta, joidenkin ehtojen ja velvoitteiden tasapuolisuudella sekä liittämällä valinnanvapaus tilanne kilpailulain ja siten kilpailuneutraliteetin valvonnan piiriin. Lisää vastauksessamme kysymykseen 16c.

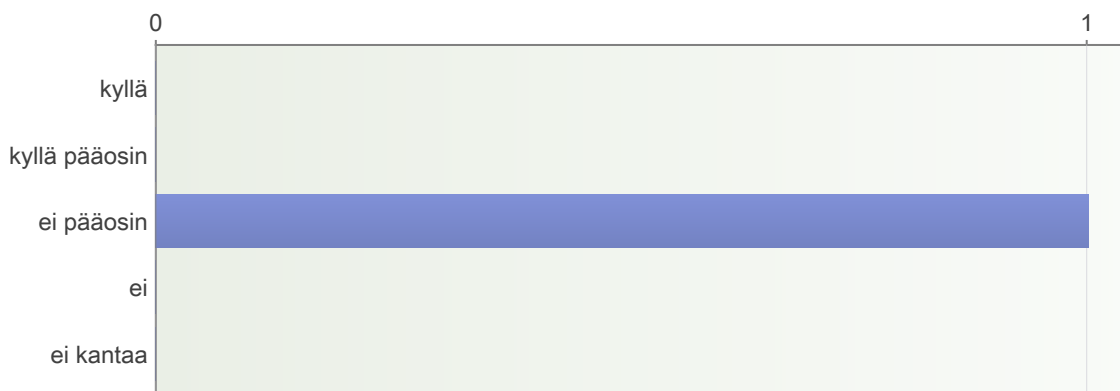
Kilpailun tasapuolisuuteen liittyen ongelmia ja epäselvyyttä kuitenkin edelleen on. Ne liittyvät pääosin maakunnan liikelaitoksen palvelutuotannon nauttimiin verotuksellisiin etuihin verrattuna yksityisiin palveluntuottajiin, sote-keskusten toiminnan aloittamiseen ja ei-valinnan tekevien asiakkaiden jäämiseen liikelaitoksen sote-keskusten asiakkaiksi ensimmäisten kahden vuoden ajaksi, sekä kilpailulain mukaisen kilpailuneutraliteetin valvonnan todennäköiseen heikkouteen. Kilpailulain noudattamatta jättämisestä ei tälläkään hetkellä sanktioita julkista toimijaa. Lisää vastauksessamme kysymykseen 16c.

Näiden yksityistä sektoria yhteisesti koskettavien seikkojen lisäksi on huomattava yksityisten palveluntuottajien ja toimialojen moninainen kirjo, joka aiheuttaa lukuisia erityiskysymyksiä tähän lakiin liittyen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä pienempien palveluntuottajien mahdollisuuksiin päästä valinnanvapauspalveluntuottajiksi (lisää vastauksessamme kysymykseen 17e), sekä ei-palveluja tuottavien järjestöjen, kuntoutuspalveluntuottajien (vastauksemme kysymykseen 11a), suun terveydenhuollon palveluntuottajien (vastauksemme kysymyksiin 9c ja 17c) ja erikoissairaanhoidon palveluntuottajien (vastauksemme kysymykseen 11c) asemaan.

Lakiluonnoksen loppuun kirjatut tuloverolain muutokset ovat oikeudenmukainen ja kannatettava ratkaisu. Lakiluonnoksen yleisperusteluissa nostetaan esille EU:n komission Suomeen kohdistamat ratkaisut, joissa komissio toteaa, että suomalaiseen liikelaitosmalliin sisältyvä verovapaus ja konkurssisuoja ovat EU:n sisämarkkinoille sopimattomia. Tämä periaate koskee myös arvonlisä-, varainsiirto- ja kiinteistöverotusta, joissa julkiset ja yksityiset tuottajat on saatettava samalle viivalle. Edellä mainittuja veroja koskevat lainsäädäntömuutokset on sisällytettävä lakiluonnokseen, jotta kokonaisuus on EU-oikeudellisesti ja kilpailulainsäädännöllisesti kestävimällä pohjalla.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

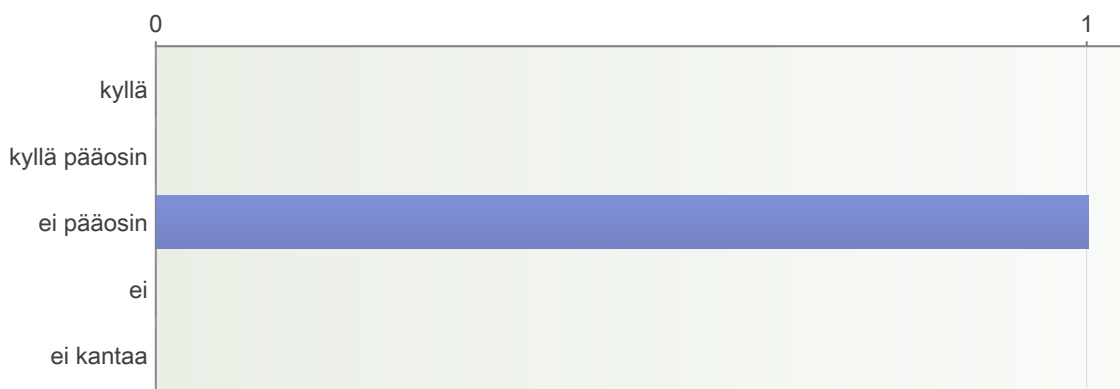
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Listaamismallin muuttaminen siten, että listautumattomat menevät maakunnan liikelaitoksen yksikköön, tehnee erittäin vaikeaksi pienen palveluntuottajien pääsemisen markkinoille.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusarvioissa ei ole otettu huomioon yksityisten ja julkisen palvelun tämänhetkisiä toteutuneita hintoja omana tuotantona ja ostopalveluina. Näissä on usein kymmenien prosenttien ero ja siten satojen miljoonien kustannusvaikutus.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- 58 §3 ja 4 momentit tulisi poistaa ja 58 §:n 1 momentin kohtaa d) tulisi tarkentaa koskemaan vain yritysryhmän toimintoja Suomessa.

Siltä osin, kun EU:n maakohtainen raportointi ei kata lakiluonnoksessa esitettyjä sisältöjä (lainojen korkokulut ja -tuotot sekä aineettomien oikeuksien korvaukset), voitaisiin ne raportoida rajat ylittävänä yhteenvetona. Tämä yhteenveto voisi koskea vastaavaa yritysten kokoluokkaa kuin lakiluonnoksessa eli yli 40 M€ liikevaihdon yrityksiä

59 § Vaatimus yksityisen palveluntuottajan kustannusten avaamisesta on poistettava

71 § Kustannusten avaamisvaatimus poistettava

88 § Asiakkaiden allokointi maantieteellisen sijainnin mukaan lähimpään sote-keskukseen heti sote-keskusten aloittaessa

Toisena vaihtoehtona: "Jos maakunnan asukas ei ole valinnut sosiaali- ja terveyskeskusta ennen 1 päivää tammikuuta 2021, asiakas saa vuoden 2021 ja 2022 aikana suoran valinnan palvelut asuinmaakuntansa liikelaitokseen kuuluvasta sosiaali- ja terveyskeskuksesta. Mikäli kunnassa ei ole maakunnan liikelaitoksen yksikköä, listataan asukas kunnan alueella toimivan LÄHIMMÄN sote-keskuksen asiakkaaksi. Asiakas voi kuitenkin vuoden 2021 ja 2022 aikana vaihtaa sosiaali- ja terveyskeskusta 20 §:n 4 momentissa tarkoitettua määrääjasta riippumatta."